

mintegy különálló, árokkal körülhatárolt lakóegységeket alkotva. Ezekben a zárt objektum-együttesekben az egykori járószintet is meg tudtuk fogni, melyből jól keltezhető leletanyag került elő: nagy mennyiségű kerámia, köztük több ép edény, változatos kő- és csonteszközök, nehezekek, kultikus edények. Az előkerült agyag oromdíszek alapján arra következtetünk, hogy komolyabb, felszíni épületek is álltak a telepen. A településen egymástól nagyobb távolságra két zsugorított helyzetű temetkezés került elő. Bár ezek melléklet nélküliek voltak, rítusuk alapján feltehetően a réz korban itt megtelepedett közösséghez tartoztak.

A feltárt több száz objektum között a legjelentősebbek a rézkori telepjelenségek, hiszen eddig a Duna-Tisza közének e középső részéről a bodrogkeresztúri kultúra jelenléte nem volt adatolható.

BALOGH CSILLA

157. Kismarja, Nagymarjai-dűlő

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza, Á

A debreceni Déri Múzeum 2002-ben megbízást kapott a MOL Rt-től a Mezőpeterd, Gyűjtőállandóság – Kismarja, Nyugat 1. és Kismarja, Nyugat 2. gáztermelő kutak közötti gázvezeték nyomvonalának régészeti állapotfelmérésére. A 2002. március 23. és április 13. közötti terepbejárás során 19 lelőhelyet azonosítottunk a nyomvonalon, amely közül 6 lelőhely bizonyult igen intenzívnek. Ezeket a helyeket 2002. július 1. és augusztus 31. között megelőző ásatást folytattunk.

A terepbejáráson 1. számot nyert lelőhelyen a gázvezeték nyomvonalát már kiásták, mire a helyszínre érkezünk, így a nyomvonalba eső részen megmentettük a metszefalban lévő objektumokat. Ennél fogva összefüggő telepi jelenségeket nem tudunk megfigyelni, azonban négy korszaknak a nyomait sikerült azonosítani a 300 m²-nyi területen. Ezek közül kiemelkedik három gödör, amely kora bronzkorinak (makói csoportnak) bizonyult, és kerámia, valamint csontanyagával fontos adatokat szolgáltat a kutatás számára.

M. NEPPER IBOLYA – SZILÁGYI KRISZTIÁN ANTAL

158. Komárom, Szőny, Vásártér

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A lelőhelyen 2002. július 4. és július 26. között folytattunk régészeti feltárásokat a komáromi Klapka György Múzeum és a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Ókori Régészeti Tanszéke közötti együttműködés keretében.

A feltárás 8, egyenként 4×4 m területű szelvényben összesen 128 m²-en folyt. Az előző évek gyakorlatától eltérően nem nyitottunk ki korábban már feltárt szelvényeket, hanem kizárólag új szelvényekben dolgoztunk. Célunk az előző években alaposan feltárt és tisztázott stratigráfiájú épületmaradványok illetve objektumok további kiterjedésének és kapcsolódásainak a vizsgálata volt.

A Vásártér K-i szelvénykomplexumában kő- és vályogfal konstrukciókat figyeltünk meg. Kiemelkedő jelentőségű a H14 szelvény K-i metszefala mentén feltárt 4 m hosszúságú, kőalapozású vályogfal, amelynek nemcsak a kőalapozáson ülő 1×1,5 római láb méretű alsó vályogtéglasorát (összesen 8 db) és 4 db leesett téglát sikerült megfogni, hanem a fal oldalára felkent sár- és agyagvakolatot is, amely a falat szegélyező keményre döngölt agyag járószintben azzal a fal csatlakozásánál ívesen összedolgozva folytatódott. A G12 szelvényben vastag freskóomladék került elő, amely az 1994–1996 között feltárt színvonalas falképekkel díszített helyiségek sorának közelében helyezkedik el. Ugyanabban a szelvényben korábbi G13 és G14 szelvényekben is folytatódó falszakaszokat és talán egy ajtónyílást(?) – benne késői, az épület felhagyása után imbrexekből rakott csatornát figyeltünk meg. A H13 számú szelvényben a H14-hez kapcsolódó, Kr. u. 2. század végére keltezhető vályogkonstrukciók – köztük egy félköríves záródású objektum – folytatódnak, amelyek kapcsolódnak az 1992-ben feltárt 2. sz. szelvény vályogkonstrukcióihoz. A G15 szelvényben is folytatódott a két G12-ben mutatkozó falperiódus.

A leletanyagból a H14 szelvény SE143 rétegéből előkerült, bekarcolt stilizált dióbelet ábrázoló, kézzel formált miniatúr edényke, a közeléből előkerült, világoskék festés nyomait viselő agyag szőlőlevél (talán pecsétlőminta), az ugyanerről a szintről, előkerült DIVA FAUSTINA köriratos érem, valamint egy apró üveggyöngyberakással díszített, ép, emailos fibula érdemel említést.

A másik nagy szelvénykomplexumban a következő megfigyeléseket tettük. A D16 szelvény sóderes felületében falkiszédést találtunk, amelynek derékszögű kapcsolódását az E17 és E18 szelvényben 8 m hosszúságban sikerült megfigyelni. Az E17 és E18 szelvényeket összenyitottuk. Teljes felületét sóder borította, amelyben több sóderes falalapozást, részben álló falszakaszt fogtunk meg. Megemlítendő, hogy a két szelvény területéről mintegy 40 marhaszarvcsap került elő, ami vagy szarumegmunkálásra, vagy cserzőtevékenységre enged következtetni. A D19 szelvény É-i felében mintegy 2 m mélységben az előző évben megtalált, íves aljú, kavicsos és köves betöltésű, 2 m széles, az előző évben falkiszédésként meghatározott objektum folytatását tartuk fel, amelyet a szelvény közepéig tudunk követni, ahol is íves alja fokozatosan megszűnt.

A római provinciális régészet szakos hallgatók tanácsát Magyar Myrtil régész, PhD-öszöndíjas segédletével végeztük. A feltárásokon Balogh Roland, Balogh Tibor, Barta Andrea, Bartus Dávid, Beck Attila, Boruzs Katalin, Farkas Zoltán, Laurent Fleuret (PhD-hallgató, Nantes-i Egyetem, Franciaország), Gál Erika, Gelencsér Ákos, Halmi Viktória, Havas Zoltán, Hudecz András, Kovács Loránd Olivér, Mladonoczki Réka, Nemes György, Petrik Máté, Pintér Ágnes, Rupnik László, Schilling László, Sey Nikoletta, Somorjai Szabolcs, Szlucska János,

Thész Dóra, Tóth András, Varga Gábor, Varga Nikolett, Vida István, Zahornitzky Tamás vettek részt.

BORHY LÁSZLÓ – SZÁMADÓ EMESE

159. Komlóska, Pusztavár

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Kö

A Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kara Művelődéstörténeti és Muzeológiai Tanszéke és a Magyar Nemzeti Múzeum Sáropataki Rákóczi Múzeuma 1999-ben elnyerte a Felsőoktatási Kutatási és Fejlesztési Pályázat támogatását „Az egykori Tolcsva terra középkori településtörténetének forrásai” címmel benyújtott közös programjával. Ennek az elsősorban egyetemi hallgatók munkáján alapuló projektnek részeként ebben az évben folytattuk a Komlóska feletti 435 m magas hegyen emelkedő Pusztavár – középkori nevén Sólomos – 2001-ben megkezdett szondázó jellegű régészeti kutatását.

Az ez évi feltárások három helyszínen zajlottak. Egyrészt az É-i várrész egy újabb, K-i pontján vizsgáltuk a várfalhoz kapcsolódó rétegeket, másrészt a két várrész K-i találkozási pontját kutattuk, annak érdekében, hogy ellenőrizzük, hasonló-e itt a falak egymáshoz való viszonya az előző évben a Ny-i részen megfigyeltekhez. Munkánk legjelentősebb részét azonban a D-i várrész kerek tornya K-i oldalán végzett kutatás jelentette, ahol sikerült tisztáznunk az építmények alaprajzi helyzetét és a külső törmelékrétegek vastagságát, részben egy tervezett műemléki helyreállítás előkészítésére.

Az É-i várrészben nyitott kutatóárokban a felső, vékonyabb humuszos részt leszámítva átlag 50 cm vastag, egységes köves feltöltés jelentkezett az altalaj felett, melyből durvább csigavonaldíszes és finomabb festett középkori edénytöredék, vasszeg, kevés patics, valamint őskori cserép és obszidián is előkerült. E leletek többsége – hasonlóan az előző évben ásott árkokból származókhoz – minden bizonnyal elsősorban a vár építésekor kerülhetett a feltöltésbe.

Az É-i és a D-i várrész K-i kapcsolódásánál nyitott szelvényben mintegy 4 m hosszán tártuk fel a közös K-i falat, amely azonban – eltérően a Ny-i oldalon az előző évben megfigyeltektől – nem mutatott semmiféle elválást. Ez ugyanakkor még nem jelenti azt, hogy együtt épült volna fel a két várrész, hiszen újjáépítéssel is számolhatunk, s még amúgy sem sikerült tisztáznunk a két várrészt elválasztó fal viszonyát a feltárt K-i falhoz.

A D-i várrész kerek tornyának kutatása során megállapítottuk, hogy annak D-i részén 150 cm vastag, nagy köves omlásréteg alatt jelentkezik a természetes sziklafelszín, így a toronybelsőben még mintegy 100 cm vastag omladék eltávolításával tárható csak fel az egykori járósínt. A torony K-i oldalán húzódó 50–80 cm vastag nagyköves réteg elbontása során kiderült, hogy az egykor bizonyára többemeletes kerek építményhez annak érintője vonalában egy É-D-i irányú fal csatla-

kozik, mely derékszöveget alkot a torony ugyancsak részben feltárt É-i fala külső, K-Ny-i falsíkjaival. Már a teljes feltárás előtt is valószínűsíthető, hogy az előbbi fal párhuzamos az É felé elhelyezkedő, már korábban is ismert építmény Ny-i falával, így arra kell gondolnunk, hogy a D-i várrész kerek tornya nem állt szabadon, hanem É felől kapcsolódott hozzá egy téglalap alaprajzú, több térre, sőt több szintre tagolódó, bizonyára alacsonyabb (lakó?) épület.

FELD ISTVÁN – GÁL VIKTOR

160. Koroncó, Haraszi út

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Á, Ú

2002. február 7-én helyi lakos kirándulása során a falu határától indulva a csatorna partjáig terjedően számos cseréptöredéket gyűjtött, és adott át a régészeti gyűjtemény számára. A leletek őskori, Árpád-kori és újkori kerámiák.

Az érintett terület helyrajzi számai: 0175/15–31; 0212/13.

M. EGRY ILDIKÓ

161. Kóka határa

(Pest megye) R, B, Sza, LT, Á, Kk

Kóka a Gödöllői-dombság DK-i részén fekszik, patakokkal és erekkel sűrűn szabdalts területen. Először ezen patakok és erek magas partjain kezdtem el a munkát, a település É-i részén. Tavasszal az Úszú-dűlő K-i végében találtam az 5. sz. lelőhelyet, amely egy kiszáradt ér magaspartján terül el. A talált leletek a Pécel-Baden kultúrára engedtek következtetni.

A friss őszi szántások után újra lehetőségem nyílt a terepbejárásra, amit Kóka É-i határrészén folytattam. Az 1. számú szarmata és késő Árpád-kori lelőhelyet, a 2. számú kelta és valószínűleg középső bronzkori lelőhelyet valamint a 6. számú szarmata lelőhelyet azonosítottam.

Októberben a Kóka ÉK-i részén elhelyezkedő, kora bronzkori hatvani kultúra földváron sajnálattal tapasztaltam, hogy a földvár tetején 5-6 db rablógödör tátong. A gödrök oldalán rengeteg edénytöredék feküdt és a gödrök metszetében jól látszottak a földvár égési rétegei is. Egyértelműen kincskeresés céljából nyitották a gödröket. A leleteket begyűjtöttem.

A település D-i részén a Felső-Tápió D-i magaspartján a nyár folyamán erdőtelepítési munkálatok folytak. Az erdő alá mélyszántással dolgozták meg a talajt, amivel hihetetlen pusztítást végeztek. Kéttenyérnyi nagyságú edénytöredékek, fél kőbalta és egy egész edény stb. (merice) is előkerült. Szerencsére a lelőhelynek (3. számú) csak egy vékony sávját tudta elpusztítani a mélyszántás. A lelőhely nagy része kevésbé tűnt bolygatottnak. A leletek a Pécel-Baden kultúra körébe tartoznak. Ugyanebben a dűlőben került elő a 7. számú lelőhely is.